

tinje in običaje vseh priznanih veroizpovedi ter bomo s tem skrbeli, da bodo vse šole in vsi prosvetni zavodi sploh postali čebeljaki reda in dela in sejalci prosvete in morale resnične narodne kulture in rodoljubja.

Mladino moramo pripraviti, da bo potom prosvetljenosti duhovno in moralno oborožena za ono veliko dobo, ki prihaja na svet. Mora biti vzgojena v žrtvovanju za narodne ideale v goreči ljubezni do domovine in iskreni vdanosti vzvišenemu prestolu in domu Karadjordjevičev.

Obletnica prvih stikov. Dne 27. junija 1939 sta se ministrski predsednik Dragiša Cvetkovič in dr. Vl. Maček na svojem sestanku, ki je bil v vinogradih dr. Subašiča v Vukovi gorici blizu Karlovca, sporazumela o potrebi in bistvu sporazuma med Hrvati in Srbi. Da proslave spomin na to važno obletnico, so se v četrtek, 27. junija, v Vukovi gorici zbrali Dragiša Cvetkovič, dr. Maček, minister dr. Šutej, minister dr. Konstantinovič, ban dr. Šubašič in nekaj vodilnih hrvatskih politikov. Pri tej priliki je predsednik vlade na vprašanje časnika napovedal, da se bodo v naši državi kmalu izvršile nekatere gospodarske preosnove, ki imajo namen, da zagotovijo prebivalstvu države boljše življenje ter da ugodijo njihovim osnovnim življenjskim potrebam.

Na Hrvatskem so v živahnem teku jubilejne svečanosti za praznovanje 1300 letnice hrvatskega katolicizma. Najsvečanejša se je letos obhajal na Hrvatskem praznik prvakov apostolov sv. Petra in Pavla. Katoliška Hrvatska je ta praznik izpovedala svojo globoko vdanost katoliški Cerkvi in svojo neomajno zvestobo njenemu vidnemu vrhovnemu poglavarju rimskemu papežu. Predvideno letošnje narodno hrvatsko romanje za ta praznik na grob sv. Petra v Rimu je izostalo radi mednarodnih prilik. Vršila pa sta se ta praznik ob ogromni udeležbi ljudstva dve velika evharistična kongresa, in sicer v znanem kopališču Baški na otoku Krku in v Gjurjjevcu za Podravino.

Srbska zemljoradniška stranka, ki sodeluje z JRZ in s Hrvatsko seljačko stranko v sedanjih vladi narodnega sporazuma, ima za predsednika dr. Milana Gavriloviča. Ker je bil ta imenovan za poslanika Jugoslavije v Moskvi, je mesto predsednika v stranki prav za prav izpraznjeno. Pristojni činitelji v stranki pa mislijo, naj bi dr. Milan Gavrilovič tudi naprej ostal predsednik, predsedniške posle pa bi vodil podpredsednik. Med tistimi, ki pridejo v tem pogledu v poštev, je v prvi vrsti dr. Tupanjanin.

stopala in kdor ju je videl, se mu je stisnilo srce od sočutja. Bila sta živa mučenca.

Stara sta pri grobu pokleknila in pomolila. Nad okoličje je že ležala noč, ko sta zapustila pokopališče, še bolj sključena.

Karanzin se je spremenil. Junaška smrt treh mladih ljudi, ki so se žrtvovali za vas, ga je pretresla. Prej je snoval načrte za svoje brezobzirno gospodarjenje. Užival je ob misli, kako se bodo Baltičani tresli pred njim. V polni meri jim je hotel pokazati svojo moč. Dopovedoval si je, da bo še bolj trinoški kot je bil njegov prednik — Šubin. A sedaj je bil popolnoma drugačen. O trinoštvu ni bilo govora.

Kaj je tako vplivalo na novega predsednika vaškega sovjeta? Večkratno srečanje z Aleksejem in Karino. Pogled na uboga starca je bil zanj izpraševanje vesti. Zamislil se je v svojo preteklost pred odpadom in po odpadu. Čim bolj je razmišljal o vlogi, ki jo je igral v službi boljševiskega režima, tem bolj se je sramoval samega sebe. Nadalje so vplivali nanj trije preprosti leseni križi, ki so bili zasajeni v svežo gomilo. Zasadi so jih ponoči vaščani. On jih je hotel izrjaviti, ko jih je prvič videl, a neka sila mu je to zabranila. Sedaj ga je senca teh malih križev povsod spremljala. Zdelo se mu je, da se ta senca vleče po vsej ravnini...

Vest je Karanzina preganjala. Čutil se je krivega in je uvidel, da je v službi krvoločnih trinogov, ki pod pre-

Dr. Korošec ob 40letnici Zadrugne zveze

Zadnje sredo, dne 26. junija, se je vršila v Ljubljani 40. glavna skupščina Zadrugne zveze, katero je obiskalo odposlanstvo iz vse Slovenije. Jubilejno skupščino je vodil predsednik Zveze g. dr. Anton Korošec, ki je od vseh navdušeno pozdravljen predlagal soglasno odobreni vdanostni brzojavki kralju ter knezu namestniku Pavlu in brzojavne pozdrave ministrskemu predsedniku, ministru dr. M. Kreku, kmetijskemu, finančnemu ministru ter banu dr. M. Natlačenu.

G. predsednik ob 40letnem jubileju Zadrugne zveze

Danes imamo glavno skupščino Zadrugne zveze, obenem pa obhajamo tudi 40 letnico njenega obstanka, ki je sicer prva leta, to je do leta 1904., nosila ime Gospodarske zveze, a je tega leta začela delovati pod svojim sedanjim imenom.

Dr. J. E. Krek in Vlad. Pušenjak

Po prvem katoliškem shodu leta 1892. je v vsem našem javnem življenju pod vplivom idej dr. A. Mahniča zavladal nov duh, tako tudi v zadrugnem. Dočim so prve zadruge v Sloveniji nastale predvsem iz nacionalnih razlogov, so sedaj nastopili v okviru politično-strankarskih pokretov tudi socialni ter gospodarski momenti. Središče zadrugnega gibanja se je preselilo iz slogarskega Celja v srce Slovenije, v Ljubljano. Baklo novega zadrugnega duha, nacionalnega, socialnega in gospodarskega obenem, je vzel v svoje roke dr. Janez Ev. Krek ter jo nosil z mladeniško navdušenostjo vse do svoje smrti.

Poleg dr. J. E. Kreka, ki je bil prvi med prvimi, najidealnejši med idealnimi, se je v zadrugnem delu pojavilo vse polno slovenskih mož, od kmeta in delavca pa do izobraženca vseh vrst. Nobeden izmed stanov se ni postavil ob stran, temveč vsi so po svojih močeh pomagali graditi veliko zadrugno delo po Sloveniji.

Meni se zdi, da se enega pridnega zadrugnega delavca vendarle vse premalo spominjamo; to je bivši revizor, pokojni gospod Vladimir Pušenjak. Pušenjak ni bil samo revizor, ampak tudi navdušen ideolog, ki v svojem običajnem nahrbtniku ni nosil samo kranjskih klobas, ampak tudi seme zadrugne misli, katero je neumorno in z uspehom sejal po severnem delu naše Slovenije. Zato pa naj bo dovoljeno, da danes, ko slavimo 40 letnico Zadrugne zveze, tudi temu možu postavimo spomenik med možmi, ki so spomenikov vredni.

Zgradba Zadrugne zveze je trdna

Od prvih početkov Zadrugne zveze, katerim, mislim, od nas, ki smo danes tukaj navzočni, nihče ni kumoval, so se zgodile velike spremembe, politične, socialne in gospodarske. Nekatere so bile v njen prid, kakor n. pr. politične, a druge, kakor n. pr. gospodarske, so jo nekajkrat hudo stresle, toda zgradba zadrugništva in Zadrugne zveze je ostala trdna.

Zadrugne organizacije živijo med Slovenci v plemenitem tekmovanju

Še nekaj moramo omeniti. Pri nas Slovencih je zadrugništvo sledilo našim svetovnim nazorom. To je bil primer skoraj pri vseh narodih, v katerih življenju je svetovno nazoriranje igralo kako vlogo. Toda to lahko pribijemo danes: četudi so se pred 40 leti tu in tam pojavljala med različnimi našimi zadrugnimi skupinami nasprotovanja, je danes to prenehalo in zadrugne organizacije živijo v miru med seboj in v plemenitem tekmovanju delujejo pri istem narodu. Vsi želimo, da tako ostane tudi za naprej, ker ne vidimo razloga, zakaj naj bi se ti medsebojni odnosi spremenili.

Zadrugna zveza je velika organizacija, a še ni popolna

Zadrugna zveza je danes velika organizacija, ena med največjimi v Jugoslaviji. Šteje skupaj 739 različnih zadrug, kar pomeni najvišje število, katero je Zadrugna zveza do sedaj sploh dosegla.

Zanimiv je prerez naše Zadrugne zveze, ki nam daje sliko zadrugnega dela na različnih poljih. Po zadnji statistiki je bilo: kreditne zadruge 342, nabavne in prodajne 100, živinorejske in pašniške 61, stavbinske 46, kmetijske strojne 41, mlekarke zadruge 40, zadrugne elektrarne 27, vodovodne zadruge 25, obrtne zadruge 25, vinarske zadruge 10, razne zadruge 18, osrednje zadruge 4. — Ta prerez nam obenem kaže, da poslopje zadrugništva v Sloveniji še ni dozidano. Organizacija zadrugništva še ni tako popolna, da bi lahko rekli: dovolj, sedaj pa lahko počivamo!

Dvojna potreba

Težko je v sedanjih nestalnih in nejasnih časih voditi zadrugništvo. Toda čim bolj je težko, tem bolj je tudi potrebno.

Ako gledamo nazaj v prva leta naše 40 letne Zadrugne zveze, vidimo, da se je zadrugništvo začelo graditi z veliko mladeniško navdušenostjo. Z isto vnetostjo se naj poslopje tudi dozida in dovrši. Za to pa je dvojno po-

tvezo, da hočejo iztrebiti sovražnike ljudstva in ustvariti raj na zemlji, uničujejo vero in se kopljejo v krvi množice. Ker je bil strahopeten in samoljuben, iz tega spoznanja ni izvajal edine pravilne posledice, da bi obsodil delo boljševiskih mogotcev in zapustil vrste njihovih podrejenih priganjačev. Preveč je ljubil življenje in udobnost, in to ga je odvrčalo od tega, da bi se žrtvoval. A vsaj nekaj je storil v pomirjenosti svoje vesti. Z ljudmi je lepo ravnal. Prizadeval si je, da bi olajšal njihovo bedo. Pri tem je bil previden, ker ni smel vzbuditi pozornosti višjih...

★

Še nekoga je preganjala vest od onega žalostnega jutra sem — Klavska Rišina...

Komisar usmrtili tri talce ni prisostvoval. V sobi, v kateri je prebil noč, je hodil gor in dol. Po odjeku strelcov, ki so ga prepričali, da je smrtna obsodba izvršena, si je oblekel plašč, nataknil na glavo čepico in odvihral iz sobe. Sedel je v avto, ki je stal pred hišo. V naslednjem trenutku je avto odbrzel z njim proti Odesi.

Komisarjeva notranjost je bila razburkana. Dogodki, ki jih je bil doživel v Balti, so pretresli njegovo dušo, o kateri je bil mislil, da je že zdavnaj mrtva. Usodni strel so ranili njegovo na videz brezčutno srce. In ti strelci so ga spremljali. Avto je drvel in ropotal, a njemu se je zdelo, da kar naprej sliši odmev strelcev...

nebotičnikov več in nobenih dirjajočih avtomobilov. Njujorško podežljive je tiho in spokojno. Doživljal ga s te strani posebno tedaj, če se izgubiš v Adirondackem gorovju, v katerem leži dolina, ki je pravo čudo narave. Dolini dajeta okvir dve mogočni skali, ki je ena med njima visoka 500 metrov, druga pa še nekaj več. Obe skali sta previsni. Tako se dogaja, da more sonce pokukati v to dolino samo za tri minute, in sicer pozno popoldne. Izven tega časa ni bilo še nikoli sončnega žarka v dolino, ki so jo zato z malo pretiravanjem imenovali Dolino brez sonca.

Nadomestilo za papir. Iz Amerike javljajo o novi iznajdbi, ki se imenuje »alsifilm«. To ni kinematografska zadeva, marveč najnovejši na-

trebno: stari naj vztrajajo, a mladi naj nastopajo v združnem delu.

Pozivam zato posebno našo mladino, katere je po številu in kakovosti več kot pred 40 leti, da vstopa v združni pokret. Naj nas ne plašijo neuspehi, nesreče v preteklosti, temveč naj nas dviga in bodri ono dobro, ki ga je združništvo v zadnjih 40 letih prineslo slovenskemu narodu, kateremu moramo vsi in povsod služiti.

Zahvala

Hvala vsem dosedanjim združnim delavcem za njih delo in trud, a mladim in novim kličem: Na plan!

Po jubilejnim govoru

Pomembna pozdrava in častitke

Ko je končal g. predsednik jubilejni govor, so bili zborovalci deležni dveh pomembnih pozdravov. V imenu Glavne združne zveze ter Glavne zveze hrvatskih gospodarskih združenj iz Zagreba je častital slovenski Združni zvezi g. Avguštin Juretič, v imenu Glavne zveze srbskih kmetijskih združenj iz Beograda je izrekel pozdrave in častitke njen upravnik g. Miletič.

Poročila in volitve

Obširnemu poročilu načelstva o poslovanju Združne zveze v preteklem poslovnem letu sta sledili poročili nadzorstva in o računskem zaključku, ki je nudilo delegatom jasno sliko o položaju Združne zveze.

Veliko in malo v mestu in na deželi, vse hoče v obilni meri uživati čudovito sonce. Toda Vašo na mraz navajeno kožo treba najprej zavarovati z NIVEO, ker tedaj bo ostala sveža in zdrava. Zato nikar ne pozabite okrepčati svojo kožo z NIVEO, preden greste iz hiše.

208

Novice iz domačih krajev

Štrašna toča v Dravski dolini. Zadnje nedeljo je bilo precej soparno. Soparica je napovedovala hudo uro za popoldan, kar se je žal tudi zgodilo. Okrog treh so se premetavali nad Dravsko dolino najhujše obetajoči oblaki. Z nevihto in nalivom se je izsula kot oreh debela toča nad Rušami in okolico. Najhujše je udarilo kraj Bezeno pri Rušah. Toča je popolnoma oklestila sadovnjake ter vinograde. Vrtovi izgledajo kot da bi jih zbil s cepmi. Najbolj so trpele njive in hmeljski nasadi. Razna žita so bila tik pred žetvijo, katero je opravila toča. Žita so tako zbita, da se niti dognati ne da, kaj je zorelo na njivi. Koruza, krompir in fižol so popolnoma uničeni. S travnikov so k sreči že pospravili po večini seno, da so vsaj to rešili pred uničenjem. Vsega pomilovanja vredni ljudje so obupani in so glede prehrane navezani na nujno pomoč. Tako hudega udarca z ledenim bičem, kakor so ga doživeli zadnje nedeljo po-

poldne, ne pomnijo najstarejši ljudje v Dravski dolini.

V bolnišnico v Slovenjgradec oddani ponesrečenci. 14 letnemu Andreju Plešivčniku iz Razborja je stopil bik na nogo in mu jo zlomil. — Pri posestniku Fricu Robniku v Hudem kotu je delal plohe delavec Ludovik Jevšnik. Po nesreči mu je spodrsnila sekira in se je hudo vsekala v levo nogo. — 14 letni dijak Ivan Tišler, sin trgovca v Velenju, se je igral s petardo, ki se mu je razpočila v roki, mu odtrgala dva prsta na levi in mu tudi roko hudo poškodovala. Imenovani poškodovanci so se zatekli po zdravniško pomoč v bolnišnico v Slovenjgradec.

Usodno trčenje motocikla in tovornega avtomobila. Na ovinku med Mežico in Prevaljami blizu Trčeve žage sta trčila motorno kolo in tovorni avto. Iz Prevalj je vozil s tovornim avtomobilom prevaljskega trgovca Pečaja 18 letni trgovski pomočnik Albin Lah

v Črno. Nasproti sta se mu pripeljala na motociklu 36 letni krojaški mojster Anton Bernikar in 31 letni elektromehanik Jožef Gutenberg iz Mežice. Motorno kolo je zadelo v tovorni avto, kar je povzročilo smrtno nesrečo. Gutenbergerja je pogel sunek z zasilnega sedea ob karoserijo, od tam pa je odletel v obcestni jarek in je treščil z glavo ob drevo tako hudo, da je obležal pri priči mrtev. Bernikar je dobil zelo nevarne poškodbe in je bil takoj prepeljan v bolnišnico v Črno. Vozač avtomobila je bil aretiran, ker nima šoferskega izpita.

Mlada kolesarja ponesrečila. Posestnikova sinova 14 letni Franc in 12 letni Adolf Predan s Slivniškega Pohorja sta se peljala na enem kolesu navzdol po Pohorski cesti. Nankrat je odpovedala zavora na kolesu in kolesarja sta brzela po strmini, dokler se nista zaletela v nek osebnih avto, ki jima je privozil nasproti. Fanta sta dobila hude poškodbe in so ju prepeljali v mariborsko bolnišnico.

Pri čiščenju slivovih sodov se trije zadušili. Pri žganjarji Franca Sommerja, ki se je preselil pred leti iz Drobetinec v Apački kotlini v nemško Radgono, so bili že dalje časa zaposleni delavci: 28 letni Adolf Žigert, nemški državljani, stanujoč v Gornji Radgoni, ter jugoslovanska državljana 18 letni Merčnik, posestnikov sin iz Polič pri Gornji Radgoni, in 28 letni Franc Majer, posestnikov sin iz Konjščja v Apački kotlini. Omenjeni so bili zaposleni z izpraznjevanjem in čiščenjem veli-

domestek za papir. Lesna masa in celuloza se dobata iz Skandinavije čedalje težje in sta seveda tudi čedalje dražji, zato so ameriški učenjaki delali poskuse, kako bi našli nadomestek za omenjeni dve snovi. Našli so pripravno glino, ki se da valjati v tanke lističe. Ko se dobro posuše, se lahko ravnajo kakor papir. To je alsifilm. Njegova slaba stran je v tem, da se rad lomí, toda s primesjo nekoliko celuloze se ta pomanjkljivost kaj lahko odstrani. Novi nadomestek se da barvati v poljubni barvi, lahko pa se zvalja tako tanko, da je prozoren in prosojen. Če je vse tako, kakor pravi Američani, potem se nam poslej ni več bati, da bi potreba po časopisnem papirju zatrla vse gozdove naše zemlje.

V pisarni je na mizi našel kup novih spisov. Sedel je in nervozno začel prelistavati. Nekatere spise je moral podpisati. Roka se mu je pri vsakem podpisu stresla, ker se je spomnil na smrtno obsodbo Fedorja, Nataše in Petra, ki jo je bil podpisal. Pregnati je hotel spomin na dogodke v Balti, a ni mogel. Nazadnje je odrinil spise od sebe. Ni mogel delati...

Za dnevom je prišla noč. Ta je bila še hujša. Soba je bila temna. Klavs je ležal vznak in strmél v strop. Zmučen je bil, ker je bil ves popoldan na konju, toda zaspati ni mogel. Zdelo se mu je, da vstajajo pošasti in se mu v temi bližajo. Zamižal je, da jih ne bi videl. To ni pomagalo. Pošasti so tudi sedaj silile vanj. Komisar je šele proti jutru zadremal. A tudi v spanju ni imel miru, ker so ga mučile grozne sanje.

Naslednje dni in noči je Klavs še bolj trpel. Njegove zadnje žrtve so ga nenehoma spremljale. Povsod je videl tri blede obraze, tri krvava trupla. Zlasti Fedorjev in Natašin obraz sta ga preganjala...

Divji, trdosrčni Klavs Rišin, ki je že nad deset let pomenil samo brezčuten člen v boljševiškem ustroju in je kot del jeklenega stroja brezdušno izvrševal ukaze sovjetskega režima, se je sedaj tresel. Čutiti je začel, da ni brezčuten člen in del stroja. Vse bolj se je vzbujala v njem zavest, da v prsih deluje neka sila, ki je ni mogoče za vedno zadušiti.

Ves pretresen je začel razmišljati. V duhu je pre-

gledal ves boljševiški nauk. Nato se je zamislil v dela, ki so jih izvršili boljševiki, in ki jih je sam izvršil za uresničenje tega nauka. V čem je obstajalo njegovo delo? Zadušil je nešteto uporov, požgal na stotine vasi, pobil na tisoče ljudi. Isto so storili vsi drugi voditelji. In uspeh? Mnogo večja beda, kakor prej...

Zadnje žrtve so bile Fedor, Nataša, Peter. Kaj so storili? Fedorja so hoteli boljševiški delavci ubiti. Nataša ga je hotela rešiti in je poklicala ljudi na pomoč. Ti so enega delavca in šubina ubili. Ali vse to ni bila samo-obramba?...

Čim bolj se je Klavs poglobil v vse to, tem bolj se je v njegovi notranjosti rušilo, kar je bil zgradil v njem boljševiški nauk. Malik krvave komunistične svetovne revolucije ja padel. Klavs je uvidel, da požiganje in pobijanje nikdar ne bosta ustvarila napovedanega boljševiškega raja.

V tem trenutku je dozorel v srcu ljudskega komisarja Klavs Rišina važen sklep...

★

V mraku šestega dne je drvel iz Odese proti Balti avto ljudskega komisarja Klavs Rišina. Za krmilom je sedel sam Klavs. Vozil je z največjo brzino, kakor da bi imel zelo važne opravke in bi se mu mudilo.

Ko je v daljavi zagledal obrise zvonika in hiš, je zmanjšal brzino. S ceste je zavil na stezo, ki je bila na